
NAV's bedriftsundersøkelse 2016

© NAV Mai 2016

EIER
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Postboks 5, St. Olavs plass
0130 Oslo

BESTILLING OG ABONNEMENT

Vår e-post adresse er: arbeid.og.velferd@nav.no

Våre analyser er tilgjengelig på www.nav.no/analyser
Notatet finnes under lenken *Arbeidsmarkedet* og lenken *NAV notatserie*

ISBN 978-82-551-2419-1

NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE 2016

Av Leonid Andreev og Johannes Sørbø¹

Sammendrag

NAVs bedriftsundersøkelse kartlegger etterspørselen etter og mangel på arbeidskraft, både fylkesvis og innenfor den enkelte næring. Våren 2016 har vi på bakgrunn av virksomhetenes innrapporteringer estimert mangelen på arbeidskraft til 26 500 personer. Til tross for økende ledighet har likevel mangelen på arbeidskraft økt med 5 700 sammenlignet med samme tid i fjor. Mangelen på arbeidskraft er størst innenfor helse- og sosialtjenester. I denne næringen er mangelen estimert til 7 900 personer. Det var også høy mangel innen eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting samt bygge- og anleggsvirksomhet, med henholdsvis 5 400 og 3 650 personer. Disse tre næringene står for hovedparten av økningen i mangel på arbeidskraft fra i fjor. Det er størst mangel på sykepleiere og annet helsepersonell, samt ulike fagarbeidere innen byggfag.

I undersøkelsen spør vi også virksomhetene om deres sysselsettingsforventninger for de neste tolv månedene. Resultatene viser at sysselsettingsforventningene samlet er noe høyere enn i fjor, men de er fortsatt lave historisk sett. Det er også store forskjeller mellom ulike fylker og næringer. I Rogaland er det i år flere bedrifter som venter å måtte nedbemanne enn å oppbemanne, mens bedriftene i Akershus, Oslo og Trøndelagsfylkene er de mest optimistiske. Informasjon og kommunikasjon er næringen med høyest nettoandel bedrifter som venter sysselsettingsvekst det kommende året, mens bergverksdrift og utvinning har lavest nettoandel virksomheter som venter sysselsettingsvekst.

Industribedriftene har blitt mindre optimistiske enn i fjor, spesielt innen produksjon av elektriske og optiske produkter og produksjon av maskiner og utstyr. Selv om det også er økt optimisme i noen deler av industrien, er det ikke tilstrekkelig for å oppveie for nedgangen hos oljeleverandører. Størst optimisme finner vi i produksjon av tekstil- og lærvarer, petroleum og kjemisk produksjon, samt produksjon av elektriske og optiske produkt.

.....
¹ Takk til analyse- og statistikk-kontaktene ved alle NAVs fylkeskontor for bidraget til gjennomføring av datainnsamlingen for undersøkelsen.
.....

Innledning

Bedriftsundersøkelsen kartlegger etterspørselssiden av arbeidsmarkedet. Undersøkelsen gir et øyeblikksbilde av virksomhetenes etterspørsel etter arbeidskraft, og gir innsikt i eventuelle vansker med å skaffe den etterspurte kompetansen. Kunnskap om hvilke typer kompetanse arbeidsgivere har problemer med å få tak i er viktig for at NAV skal kunne yte god service overfor arbeidssøkere og arbeidsgivere. Informasjonen om bedriftenes behov for ulike typer arbeidskraft, og hvilke stillinger det er vanskelig å få kvalifiserte søkere til, brukes til å estimere mangel på arbeidskraft.

I tillegg gir undersøkelsen innsikt i virksomhetenes bemanningsbehov framover. NAVs sysselsettingsbarometer viser om bedriftene venter å øke, redusere eller å ha samme antall ansatte det kommende året. Virksomhetenes forventninger til fremtidig sysselsetting tar temperaturen i arbeidsmarkedet og gir en pekepinn på hvilken utvikling vi kan vente oss i månedene som kommer.

Undersøkelsen gjennomføres blant et representativt utvalg av alle landets offentlige og private virksomheter. Utvalget er trukket fra Bedrifts- og foretaksregisteret. 14 720 virksomheter svarte på undersøkelsen, og det gir en svarprosent på 72. Det er en litt høyere svarprosent enn den som ble oppnådd i fjor. Svarene samles inn fylkesvis, og i år må resultatene for Troms tolkes med varsomhet da svarprosenten ble lavere enn NAVs kvalitetskrav til undersøkelsen som er på 60 prosent. Undersøkelsen ble gjennomført fra 1. februar til 15. mars i år. Resultatene presenteres både nasjonalt og fylkesvis, samt etter næring.

Hovedtendenser

Rekrutteringsproblemer

I alt svarte 9 prosent av virksomhetene at de har opplevd rekrutteringsproblemer i løpet av de siste tre månedene (figur 1), noe som er en litt lavere andel enn på samme tid i fjor. Av disse virksomhetene svarte 64 prosent at rekrutteringsproblemene skyldes at de ikke hadde lyktes med å rekruttere arbeidskraft, mens 36 prosent svarte at de har ansatt noen med annen eller lavere formell kompetanse enn det de søkte etter. Dette er omtrent samme fordeling som i fjor. Virk-

somhetene med rekrutteringsproblemer blir bedt om å oppgi om rekrutteringsproblemene skyldes for få kvalifiserte søkere på stillingen(e), eller om det skyldtes andre årsaker. 74 prosent oppga at mangel på kvalifiserte søkere var årsaken til rekrutteringsproblemene, mot 59 prosent i fjor (figur 2).

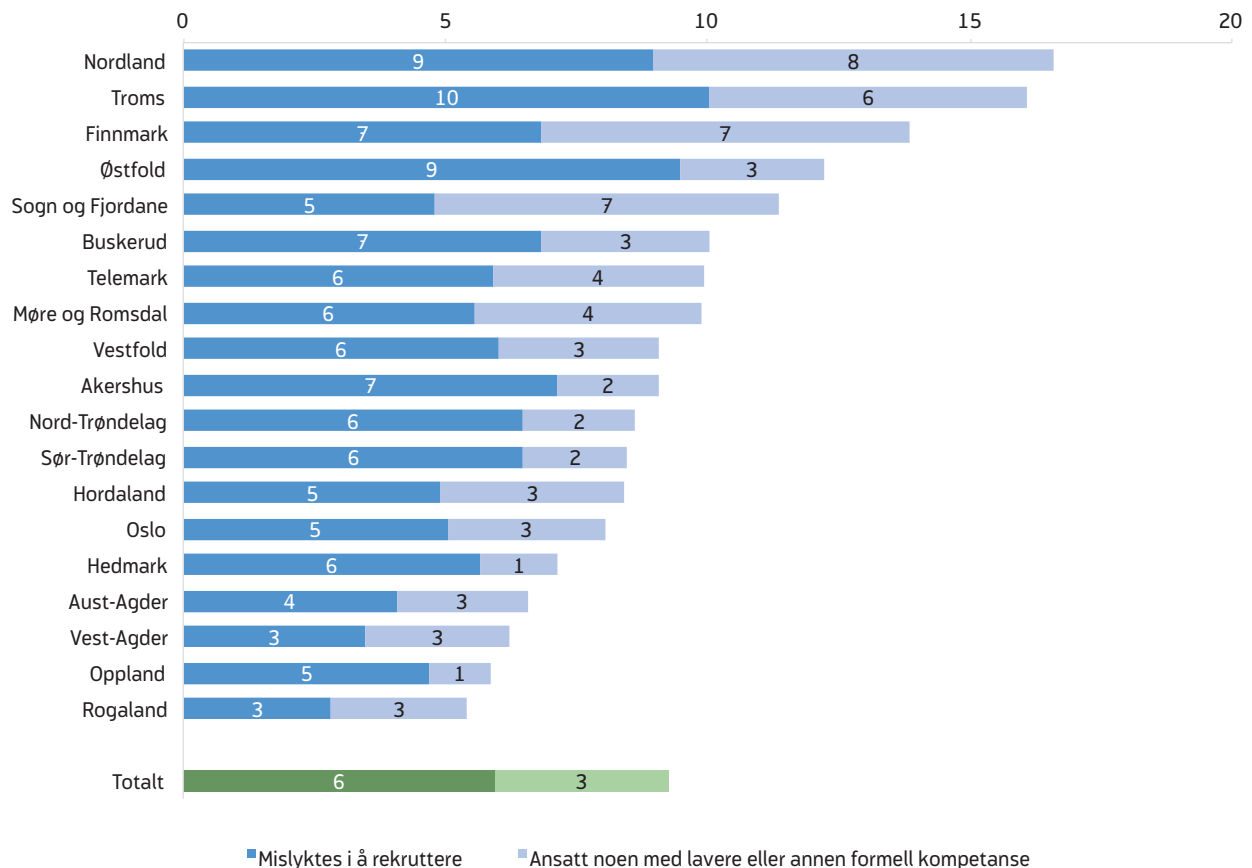
Mangel på arbeidskraft

På bakgrunn av virksomhetenes besvarelser har NAV estimert mangelen på arbeidskraft våren 2016 til 26 500 personer (tabell 1). Det er 5 700 flere enn på samme tid i fjor. Siden dette er en utvalgsundersøkelse, er det usikkerhet knyttet til estimatene på mangel av arbeidskraft. Vi har beregnet at det med 95 prosents sannsynlighet mangler mellom 18 800 og 35 400 personer. Størrelsen på usikkerheten i estimatene for de ulike næringene og fylkene presenteres i figur 9 og 10 i metodevedlegget. På grunn av endringer i estimeringsmodellen og spørreskjema fra og med 2012, kan mangelen på arbeidskraft kun sammenliknes med resultatene fra og med 2012.

Det siste året har vært preget av store regionale forskjeller på arbeidsmarkedet, og dermed må vi også regne med store forskjeller mellom fylkene i andelen bedrifter som opplever vansker med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft, og også mangelen på arbeidskraft. Figur 1 viser at virksomhetene i Nordland, Troms og Finnmark i størst grad oppgir å ha hatt rekrutteringsvansker siste tre måneder. I fjorårets undersøkelse var det virksomhetene i Finnmark som hadde de største rekrutteringsproblemene, fulgt av virksomhetene i Troms. Rekrutteringsproblemene er minst i Rogaland, som også er fylket hvor arbeidsledigheten har økt klart mest det siste året.

Målt i antall personer, er mangelen på arbeidskraft høyest i Oslo i år, med 4 900 personer. Målt ved stramhetsindikatoren er mangelen høyest i Nordland, fulgt av Finnmark. Sammenlignet med for ett år siden har mangelen økt mest i Nordland, mens den har falt mest i Rogaland. Oljefylket Rogaland har nå den laveste scoren på stramhetsindikatoren, og har dermed gått fra størst rekrutteringsproblemer til minst på to år. Den laveste mangelen i antall personer (350) har nå Aust-Agder.

Figur 1. Virksomheter som har mislyktes i å rekruttere arbeidskraft eller har måttet ansette noen med annen eller lavere formell kompetanse enn man søkte etter, etter fylke. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

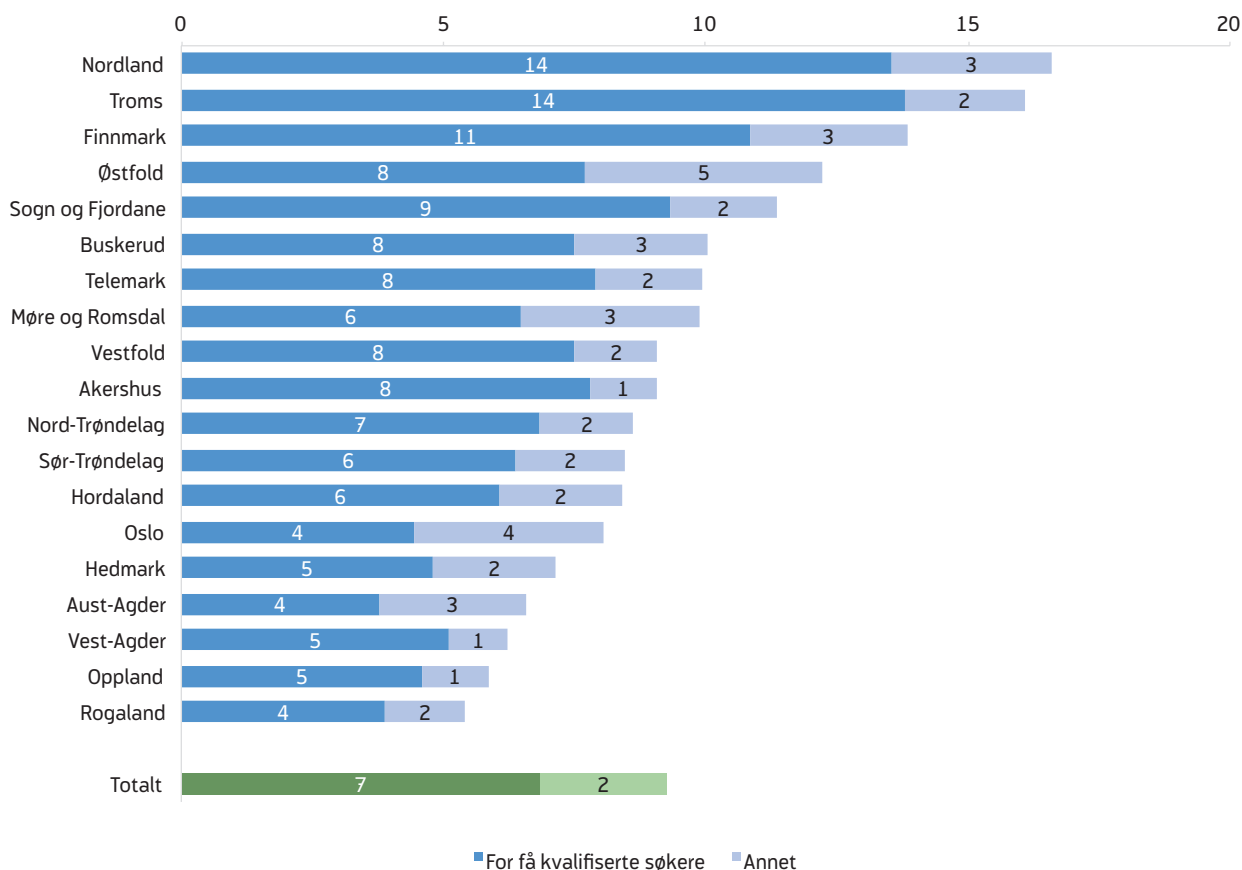
Mangel på arbeidskraft – Definisjon

For å kartlegge omfanget av virksomhetenes rekrutteringsproblemer, er det nyttig å måle mangel på arbeidskraft i antall personer. Mangel på arbeidskraft blir i NAVs bedriftsundersøkelse definert av en sekvens bestående av tre spørsmål. Virksomhetene blir bedt om 1) å besvare om de har mislyktes med å rekruttere arbeidskraft de siste tre månedene, eller om de har måttet ansette noen med lavere eller annen formell kompetanse enn det de søkte etter. Dersom svaret er ja, bes virksomhetene om 2) å oppgi om dette skyldes for få kvalifiserte søkere. Dersom dette er tilfelle, bes virksomhetene om 3) å oppgi hvor mange stillinger det gjelder, og innenfor hvilke yrker. Mangel på arbeidskraft

hos den enkelte virksomheten er lik antall personer bedriften velger å oppgi i det siste spørsmålet. Ved hjelp av svarene på det tredje spørsmålet estimeres mangelen på arbeidskraft innenfor de enkelte yrkene.

Det kan være mangel på arbeidskraft innen yrkesgrupper som vi ikke fanger opp i vår undersøkelse. Eksempelvis kan det være yrker hvor kun én bedrift har oppgitt mangel på én person, og som dermed får en estimert mangel på tilnærmet null. Det kan også være yrker vi ikke får fanget opp blant bedriftene som har svart.

Figur 2. Virksomheter med rekrutteringsproblemer som skyldes for få/ingen kvalifiserte søkere eller om det er andre årsaker, etter fylke. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Stramhetsindikatoren

Stramhetsindikatoren er forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og ønsket sysselsetting, hvor ønsket sysselsetting er lik den faktiske sysselsettingen pluss mangelen. Stramhetsindikator uttrykker dermed hvor stor andel av den ønskede sysselsettingen den estimerte mangelen utgjør. Et høyt forholdstall indikerer et stramt arbeidsmarked, noe som isolert sett indikerer et problem med å rekruttere arbeidskraft til virksomhetene. Den estimerte mangelen på arbeidskraft i antall personer vil ha sammenheng med hvor stor yrkesgruppen er, mens den relative mangelen, målt ved stramhetsindikatoren, vil ta hensyn til ulik størrelse på yrkesgruppene.

Det presenteres to stramhetsindikatorer. Én for yrker (STYRK-08) og én for næringsgrupper (SN2007). I stramhetsindikatorerne er antall personer virksomhetene mangler basert på resultater fra NAVs bedriftsundersøkelse våren 2016. Sysselsettingstallene etter næring er hentet fra

Statistisk sentralbyrås registerbaserte sysselsettingsstatistikk fra fjerde kvartal 2014. Denne statistikken publiseres i mai/juni påfølgende år, slik at 2014 er den siste sysselsettingsstatistikken som foreligger i skrivende stund.

Sysselsettingen for de ulike yrkene er hentet fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelser, og er gjennomsnittstall for 2015.

Stramhetsindikatoren er ikke nødvendigvis direkte sammenliknbar mellom virksomheter som i hovedsak befinner seg i næringer innen offentlig sektor og virksomheter som i hovedsak befinner seg i næringer innen privat sektor. Mens private bedrifter trolig uttaler seg om mangelen på arbeidskraft ut fra faktisk behov, vil offentlige virksomheter i større grad forholde seg til budsjettmidler og rammevilkår når de svarer på hvor mange personer de mangler. Denne forskjellen mellom offentlig og privat sektor gjelder også for de enkelte yrkesgruppene.

Tabell 1. Estimert mangel på arbeidskraft etter fylke

Fylke	Mangel på arbeidskraft i antall personer	95 % konfidensintervall for estimert mangel	NAV's stramhets-indikator	Prosentvis andel virksomheter med alvorlige rekrutteringsproblemer
Østfold	2 200	[1739, 2697]	1,6	8
Akershus	2 000	[1509, 2516]	0,7	8
Oslo	4 900	[2855, 6943]	1,4	4
Hedmark	850	[455, 1481]	0,9	5
Oppland	700	[485, 936]	0,7	5
Buskerud	1 350	[1027, 1745]	1,0	8
Vestfold	950	[761, 1166]	0,7	8
Telemark	800	[578, 1087]	1,0	8
Aust-Agder	350	[249, 461]	0,6	4
Vest-Agder	650	[453, 956]	0,7	5
Rogaland	1 050	[760, 1314]	0,4	4
Hordaland	1 700	[1283, 2170]	0,6	6
Sogn og Fjordane	900	[659, 1242]	1,6	9
Møre og Romsdal	1 150	[850, 1524]	0,9	6
Sør-Trøndelag	900	[723, 1162]	0,6	6
Nord-Trøndelag	800	[442, 1499]	1,2	7
Nordland	2 850	[2413, 3386]	2,3	14
Troms	1 400	[970, 1988]	1,6	14
Finnmark	900	[590, 1176]	2,2	11
Totalt	26 500	[18 801, 35 449]	1,0	7

Kilde: NAVs Bedriftsundersøkelse 2016

Tabell 2. Mangel på arbeidskraft våren 2016 etter yrkesgruppe, sammenliknet med antall helt ledige og arbeidssøkere på tiltak i mars 2016

	Mangel på arbeidskraft i antall personer	Helt ledige og arbeidssøkere på tiltak i mars 2016
Ledere	250	1 250
Ingeniør- og ikt-fag	2 250	8 800
Undervisning	1 550	1 900
Akademiske yrker	550	1 650
Helse, pleie og omsorg	8 050	6 400
Barne- og ungdomsarbeid	50	5 000
Meglere og konsulenter	500	3 300
Kontorarbeid	400	9 850
Butikk- og salgsarbeid	1 650	11 750
Jordbruk, skogbruk og fiske	200	2 350
Bygg og anlegg	4 550	14 600
Industriarbeid	2 300	14 350
Reiseliv og transport	2 500	10 050
Serviceyrker og annet arbeid	1 350	10 350
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppdrett		5 700
I alt	26 500	107 300

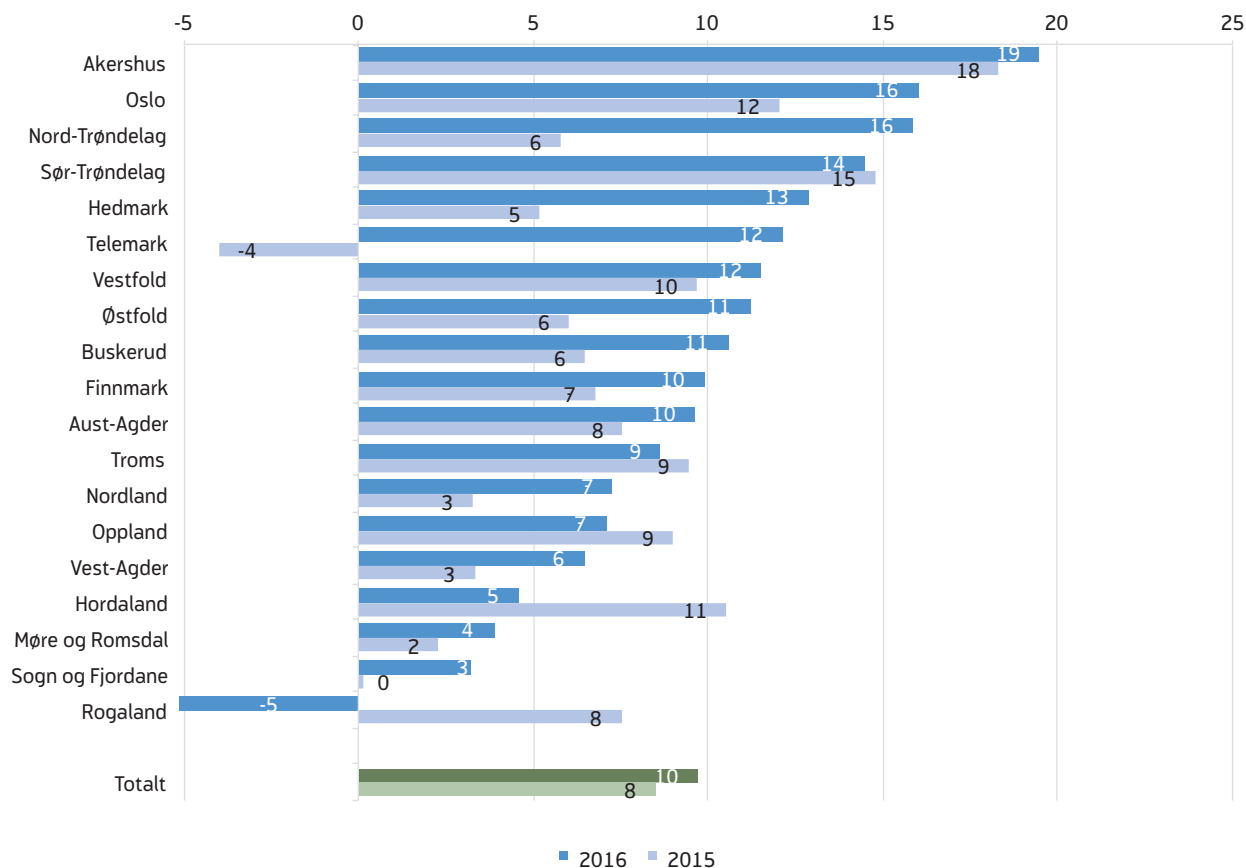
Kilde: NAVs Bedriftsundersøkelse 2016

Tabell 3. NAVs sysselsettingsbarometer. Prosentandel virksomheter som venter redusert, uendret eller økt sysselsetting

	Nedgang	Uendret	Økning	Nettoandel
2003	13	65	21	8
2004	12	64	24	12
2005	10	65	24	14
2006	8	61	31	22
2007	7	57	36	29
2008	7	56	36	29
2009	13	65	23	10
2010	12	63	25	12
2011	11	62	27	16
2012	11	65	24	14
2013	11	65	25	14
2014	11	68	21	10
2015	11	69	20	8
2016	12	67	21	10

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Figur 3. NAVs sysselsettingsbarometer. Nettoandel virksomheter som forventer økning i sysselsettingen, etter fylke. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2015 og 2016

I tabell 2 har vi fordelt mangelen etter samme yrkesgruppeinndeling som NAV benytter i ledighetsstatistikken. Da ser vi at det er høyest mangel innen helse-, pleie- og omsorgsykker, estimert til 8 050 personer, mer enn 2 000 flere enn i fjor. Særlig er det stor mangel på sykepleiere (3 300)(tabell 8), men det er også stor mangel i gruppen «andre helseyrker» (1 600), som blant annet inkluderer hjelpepleiere, og helsefagarbeidere (900). I vårens undersøkelse mangler bedriftene i alt 4 550 personer innen bygge- og anleggssyrker (mot 2 600 i fjor), med størst mangel på tømrere og snekkere, samt betongarbeidere og elektrikere.

Ingeniør- og ikt-fag var for noen år siden den yrkesgruppen hvor det var klart størst mangel på arbeidskraft. De siste drøye to årene har imidlertid arbeidsledigheten mer enn doblet seg for denne gruppen som

følge av situasjonen i oljerelatert virksomhet, og mangelen har falt betydelig. I år er mangelen for denne gruppen estimert til 2 250 personer (mot 1 950 personer i fjor). Ser vi kun på mangelen etter ingeniører og sivilingeniører er denne estimert til 1 050 personer i år, mot 1 150 i fjor. Det er blant annet oppgitt mangel på ingeniører og sivilingeniører innen bygg og anlegg. En annen yrkesgruppe som er sterkt påvirket av situasjonen i oljerelatert virksomhet er industriarbeidere, hvor ledigheten også har økt klart det siste året. Undersøkelsen viser at mangelen på industriarbeidere nå er estimert til 2 300 personer, som er 300 personer lavere enn i fjor. Eksempler på industriyrker det er mangel på er sveisere og anleggsmaskin- og industri-mekanikere. Alle industriyrkene har imidlertid relativt lav estimert mangel. For en mer detaljert oversikt over hvilke yrker bedriftene mangler arbeidskraft innen, se tabell 8 i vedlegget.

Tabell 4. NAVs sysselsettingsbarometer, etter næring. Prosentandel virksomheter som venter redusert, uendret eller økt sysselsetting

	Nedgang	Uendret	Økning	Nettoandel
Jordbruk, skogbruk og fiske	7	78	15	8
Bergverksdrift og utvinning	20	67	13	-7
Industrien totalt	15	63	21	6
-Nærings- og nytelsesmidler	14	68	18	4
-Tekstil- og lærvarer	6	73	21	15
-Trevarer	12	67	22	10
-Treforedling og grafisk produksjon	25	59	16	-9
-Petroleum og kjemisk produksjon	11	64	25	14
-Annen industriproduksjon	11	68	21	10
-Produksjon av metallvarer	19	59	22	2
-Produksjon av maskiner og utstyr	19	57	24	5
-Produksjon av elektriske og optiske produkter	16	57	27	10
Elektrisitet, vann og renovasjon	14	67	19	4
Bygge- og anleggsvirksomhet	13	58	29	15
Varehandel, motorvognreparasjoner	10	73	17	8
Transport og lagring	17	65	18	1
Overnattings- og serveringsvirksomhet	9	68	23	14
Informasjon og kommunikasjon	11	52	36	25
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	22	54	24	3
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	10	60	30	21
Offentlig forvaltning	16	66	18	1
Undervisning	18	64	18	1
Helse- og sosialtjeneste	10	73	17	6
Personlig tjenesteyting	11	71	17	6

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Lave sysselsettingsforventninger

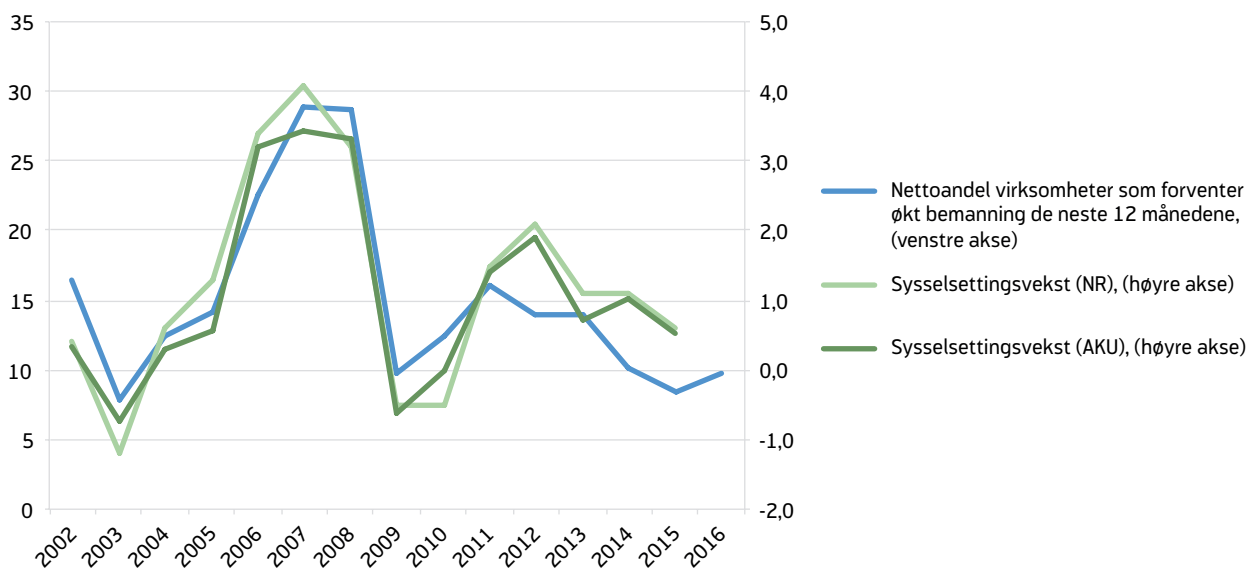
Nettoandelen virksomheter som venter sysselsettingsvekst i vårens undersøkelse er på 10 prosent, mot en nettoandel på 8 prosent i fjor. Sysselsettingsforventningene har dermed ligget stabilt på et lavt nivå de siste tre årene, like lavt som under finanskrisen i 2009.

Bedriftene melder i år om stabile eller noe høyere sysselsettingsforventninger sammenlignet med i fjor i de fleste fylkene. I Rogaland og Hordaland er imidlertid bedriftene mer pessimistiske enn i 2015 (figur 3). Dette gjelder spesielt Rogaland, hvor nettoandelen av bedrifter som forventet oppbemanning i fjor var på 8 prosent, mens det i år er flere som venter å nedbemanne enn å oppbemanne, slik at nettoandelen blir negativ og ligger på -5 prosent. Akershus og Oslo har den høyeste nettoandelen virksomheter som venter økt bemanning, mens Telemark og Nord-Trøndelag

har den største økningen i nettoandel bedrifter som forventer å oppbemanne sammenlignet med i fjor.

Informasjon og kommunikasjon er næringen med høyest nettoandel bedrifter som venter sysselsettingsvekst det kommende året, fulgt av næringsgruppen eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting. Innen bergverksdrift og utvinning er det nå flere bedrifter som svarer at de skal nedbemanne enn oppbemanne (tabell 4). Innen industrien er situasjonen svært delt. I den oljerelaterte industrien er situasjonen preget av fallende oljeinvesteringer og fallende produksjon, mens andre deler av industrien blant annet nyter godt av en svært svak kronekurs. Vi ser også stor forskjell i sysselsettingsforventningene i ulike deler av industrien. Samlet har nettoandelen bedrifter som venter å øke sysselsettingen det neste året gått noe ned fra i fjor. Innen

Figur 4. Nettoandel virksomheter som forventer økning i bemanningen de neste 12 månedene, (venstre akse). Årlig sysselsettingsvekst ifølge nasjonalregnskapet og AKU (høyre akse). Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse, SSBs nasjonalregnskap, SSBs arbeidskraftundersøkelse

produksjon av maskiner og utstyr, som leverer mye til oljebransjen, var bedriftene blant de mest optimistiske for to år siden, mens det i år er nesten like mange som venter å nedbemanne som å øke bemanningen. Produsenter av tekstil- og lærvarer har nå høyest nettoandel bedrifter som venter å øke sysselsettingen det neste året. Treforedling og grafisk produksjon har fortsatt den laveste nettoandelen.

I figur 4 vises nettoandelen virksomheter som venter oppbemanning de neste tolv månedene (venstre akse), samt årlig sysselsettingsvekst ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) og nasjonalregnskapet fra 2002 til 2015 (høyre akse). Nettoandelen virksomheter som venter å øke bemanningen har vist seg å korrelere

godt med den faktiske sysselsettingsveksten samme år, selv om det i enkelte år har oppstått et avvik. Når sysselsettingsforventningene nå holder seg stabilt på et lavt nivå tyder dette på at sysselsettingsveksten vil holde seg lav også i 2016.

Noen utvalgte næringer

Vi presenterer resultater for ulike yrker og næringer. Inndelingen i yrker og næringer bygger på forskjellige klassifiseringsprinsipper. Næring viser hva slags produksjon som hovedsakelig foregår i virksomheten, mens yrkesbetegnelsen viser hva slags arbeidsoppgaver som utføres av en ansatt. Innenfor den enkelte næringen vil det finnes et bredt spekter av yrker.

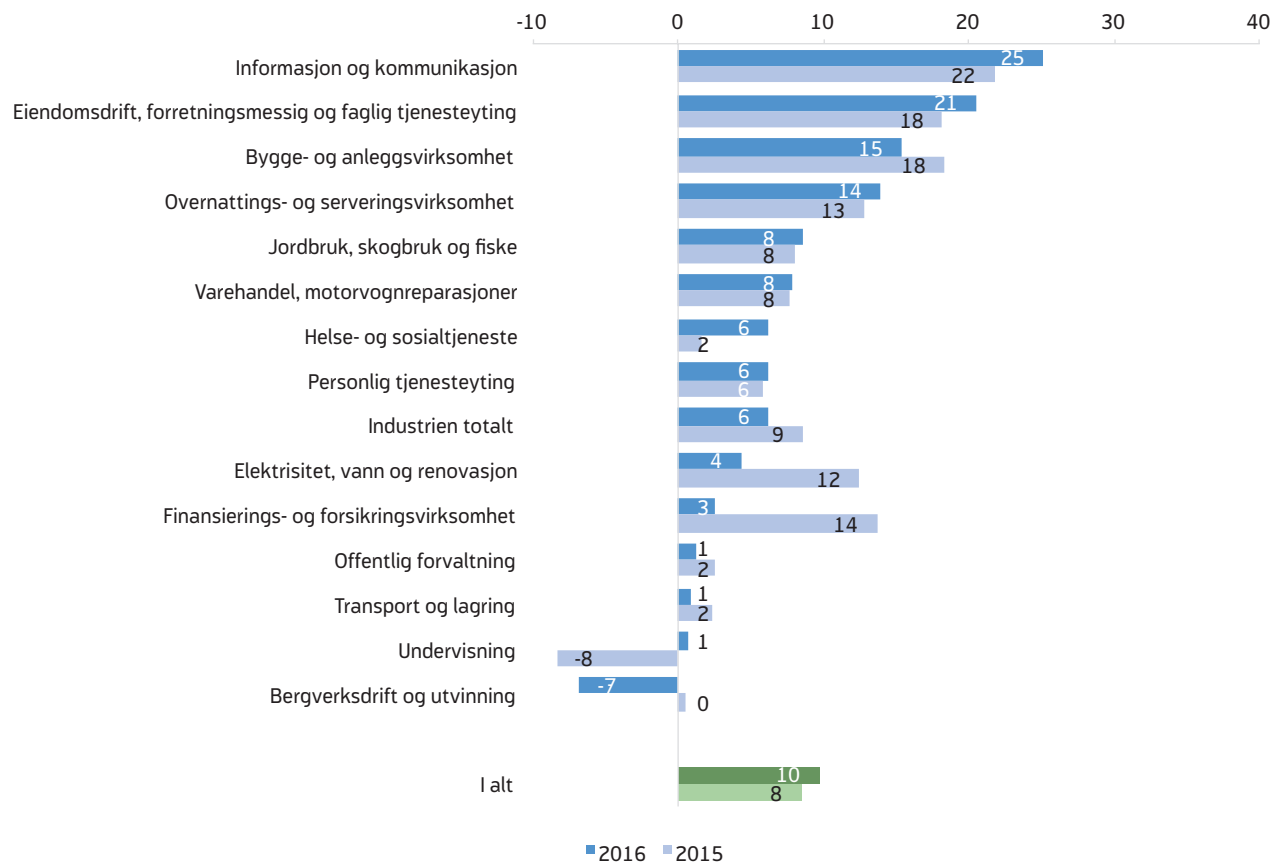
NAVs sysselsettingsbarometer

Sysselsettingsbarometeret utarbeides basert på resultatene fra bedriftsundersøkelsen. Tallverdien i sysselsettingsbarometeret viser differansen mellom prosentvis andel virksomheter som oppgir at de forventer økning i sysselsettingen og prosentvis andel virksomheter som forventer nedgang. Dette gir en indikasjon på virksomhetenes forventning for det kommende året. En høy verdi på sysselsettingsbarometeret er et tegn på høy etterpørsel etter arbeidskraft i den gitte næringen.

Pessimisme innen bergverksdrift og utvinning av råolje og naturgass

Utviklingen innen bergverksdrift og utvinning av råolje og naturgass er preget av fallet vi har sett i oljeprisen de siste to årene. Ifølge SSB gikk antallet ledige stillinger i denne næringen ned fra 900 i fjerde kvartal 2014 til 200 i samme kvartal i 2015. NAV har også fått mange varsler om oppsigelser og permitteringer fra denne næringen det siste året.

Figur 5. NAVs sysselsetningsbarometer. Nettoandel virksomheter som forventer økning i sysselsettingen, etter næring. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2015 og 2016

Bergverksdrift og utvinning er nå næringen hvor færrest bedrifter venter vekst i antall ansatte de neste tolv månedene, og andelen som venter nedgang er betydelig større, slik at nettoandelen er -7 (se figur 5). Dette er en markert forverring i forhold til i fjor, da næringen hadde like mange bedrifter som forventet oppgang og nedgang. Andelen som forventer å nedbemanne er likevel den samme som i fjor, men andelen som sier de vil øke bemanningen har falt.

Det er bare 3 prosent av bedriftene innen bergverksdrift og utvinning som oppga å ha rekrutteringsproblemer, mot 8 prosent i fjorårets undersøkelse. Mangelen på arbeidskraft i denne næringen er estimert til kun 50 personer i år, som er det samme som i fjorårets undersøkelse.

Resultatene fra årets bedriftsundersøkelse tyder på at sysselsettingen vil fortsette å falle i denne næringen i år.

Fortsatt høye forventninger innen informasjon og kommunikasjon

Nettoandelen bedrifter innen informasjon og kommunikasjon som forventer oppbemanning det kommende året er på 25 prosent, og dette er næringen med høyest sysselsetningsforventninger i årets undersøkelse. Nettoandelen er enda høyere enn fjorårets, som lå på 22 prosent, noe som skyldes at det i år var det færre bedrifter som ventet å nedbemanne og litt flere som ventet å oppbemanne.

Ifølge tall fra nasjonalregnskapet hadde næringen høyere vekst enn alle andre næringer totalt i 2015, og sysselsettingen økte marginalt.

Mangelen på arbeidskraft i næringen er estimert til 650 personer (mot 500 personer i fjor), og hoveddelen av mangelen er å finne i Oslo og Akershus. Bedriftenes svar på undersøkelsen tyder på at sysselsettingen innen informasjon og kommunikasjon kan fortsette å vokse i 2016.

Stor mangel på arbeidskraft innenfor eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting

Dette er en sammensatt næringsgruppe som blant annet omfatter forskjellige typer konsulentvirksomhet, juridisk og regnskapsmessig tjenesteyting, rengjøringsbedrifter og bedrifter som driver med utleie av arbeidskraft.

Tall fra SSB viser sysselsetningsvekst i næringene forretningsmessig tjenesteyting (0,3 %) og i faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting (1,0 %) i 2015. I årets bedriftsundersøkelse er nettoandelen som venter økt bemanning det kommende året høyere enn i fjor, og dette er fortsatt en av næringene med høyest sysselsetningsforventninger. Dette kan tyde på at sysselsettingen vil øke for denne næringen også i år.

I år som i fjor var det 7 prosent av bedriftene som oppga at de hadde mislyktes i å rekruttere i løpet av de siste tre månedene og at det skyldtes at de ikke fikk kvalifiserte søkere til stillingene de hadde lyst ut. Den estimerte mangelen på arbeidskraft i denne næringen er på 5 400 personer (mot 3 400 i fjor), og er størst i Oslo og Akershus. Denne næringen er, som i fjor, den med nest størst estimert mangel på arbeidskraft. Blant yrkesgruppene det er mangel på i denne næringen er fagarbeidere innen bygg og anlegg, renholdere og salgsmedarbeidere.

Fortsatt optimisme innen bygge- og anleggsvirksomhet

I årets bedriftsundersøkelse er mangelen på arbeidskraft i bygge- og anleggsnæringen estimert til 3 650 personer, som er 800 personer flere enn for ett år siden. Mangelen er relativt jevnt fordelt over hele landet, men er størst i Oslo, Østfold og Nordland. Det er blant annet mangel på tømrere og snekkere, betongarbeidere, rørleggere og VVS-montører, taktekkere, malere og andre bygningsarbeidere i denne næringen. Det er også oppgitt mangel på bygningsingeniører og sivilingeniører i bygg og anlegg.

I fjor var det relativt god produksjons- og sysselsetningsvekst i næringen. Ifølge nasjonalregnskapet økte bruttoproduktet i bygge- og anleggsvirksomhet med 3,1 prosent i 2015, og sysselsettingen økte med 5 500 personer (2,6 %). Produksjonsveksten var støttet av økte ordreserver, spesielt i boligprosjekter. Bruttoledigheten innen bygg og anlegg har også holdt seg relativt stabil siden september i fjor, men vi ser store geografiske forskjeller på arbeidsmarkedet. I Rogaland har ledigheten økt kraftig også innen bygg og anlegg det siste året, mens Østlandet har hatt en nedgang i ledigheten for denne yrkesgruppen.

Selv om rekordhøye priser på boligmarkedet tilsier god etterspørsel etter nye boliger, finner vi også tegn på noe svakere utviklingen fremover. I første halvdel av 2015 gikk igangsatt bruksareal til bolig opp, men har siden vist en svakt nedadgående trend. Verdien av ordretilgangen for bygge- og anleggssektoren i fjerde kvartal 2015 var uendret sammenlignet med fjerde kvartal 2014, hvor en kraftig nedgang i anleggsbransjen ble veiet opp av en økning i byggesektoren, spesielt innen næringsbygg.

Årets bedriftsundersøkelse viser at andelen bedrifter i bygg og anlegg som hadde opplevd rekrutteringsproblemer er litt lavere enn i fjor, men andelen på 13 prosent er fortsatt den nest høyeste blant alle næringene. Nettoandelen bedrifter i næringen som venter å oppbemanne det kommende året er også noe lavere enn for ett år siden, men dette er fortsatt blant næringene som svarer mest positivt. Selv om det er flere bedrifter som forventer å oppbemanne i år, er det også flere som venter å måtte nedbemanne. Samlet tyder resultatene på fortsatt vekst i sysselsettingen i denne næringen det kommende året.

Lave sysselsetningsforventningene i industrien

Tall fra nasjonalregnskapet viser at bruttoproduktet for industrien samlet gikk ned med 3,2 prosent fra 2014 til 2015, en negativ vekst for første gang siden 2009. Bortsett fra oljeraffinering, kjemisk og farmasøytisk industri (vekst på 6,9 %), produksjon av kjemiske råvarer (1,3 %) og trelast- og trevareindustri, unntatt møbler (1,2 %), var det produksjonsnedgang i alle industrinæringene. Det største fallet finner vi hos verftsindustri og annen transportmiddelindustri

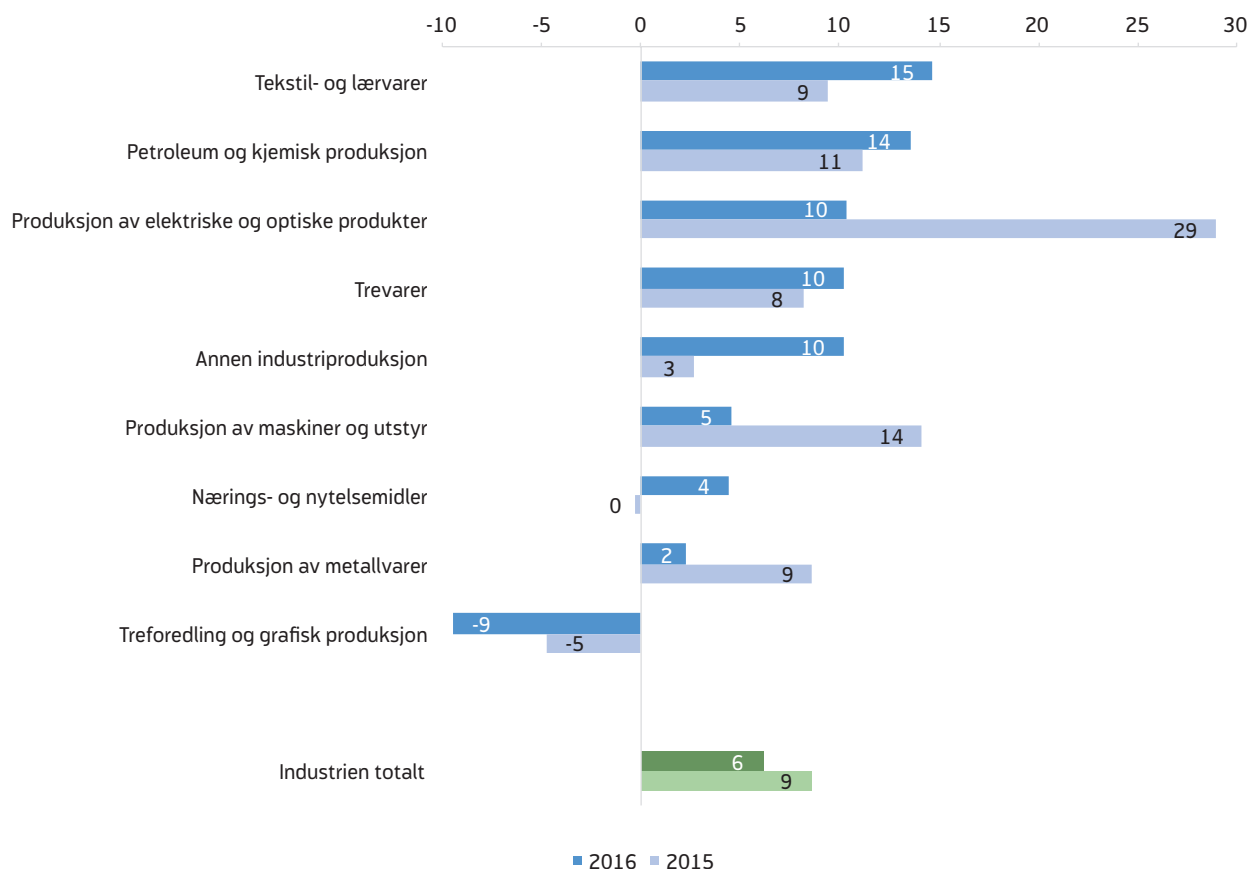
(-14,5 %). Produksjonsindeksen fra SSB viser at nedgangen fortsatte i begynnelsen av 2016. Produksjonen i norsk industri gikk ned 1,1 prosent i perioden desember 2015 - februar 2016 sammenlignet med tremånedersperioden før, ifølge sesongjusterte tall. Maskinindustrien og maskinreparasjon og -installasjon bidro mest til den totale nedgangen i industrien, med en nedgang på henholdsvis 4,9 og 7,0 prosent i denne perioden. Det var også en nedgang innenfor bygging av skip og oljeplattformer og metallvareindustrien. Samtidig viser indeksen økt produksjon innen blant annet oljeraffinering, kjemisk og farmasøytisk industri og innen nærings-, drikkevare- og tobakksindustrien, slik at bildet er delt.

Nedgangen i industriproduksjonen har også ført til nedbemanning i industrinæringene. Sysselsettingen i industrien gikk ned med 2,1 prosent i 2015. Særlig var

nedgangen stor i verftsindustri og annen transportmiddelindustri (-8,6 %), men også produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner (-4,3 %). Produksjon av kjemiske råvarer, samt produksjon av metaller, hadde størst økning i antallet sysselsatte i 2015, med henholdsvis 3,6 og 1,9 prosent. Antallet helt ledige og arbeidssøkere på tiltak med bakgrunn fra industriarbeid har også økt med over 40 prosent fra oktober 2014 frem til mars i år.

Konjunkturbarometeret for industri og bergverk fra SSB tyder på at nedgangen vil fortsette i 2. kvartal. De fleste næringene opplevde en kraftig nedgang i ordrebeholdning og ordretilgang gjennom 2015 og 1. kvartal 2016, og det gjaldt både i hjemme- og eksportmarkedet. Noen næringer har likevel en mer positiv utvikling, som for eksempel næringsmiddel- og drikkevareindustri som har hatt en oppgang i ordrebeholdningen og produksjonen.

Figur 6. NAVs sysselsetningsbarometer. Nettoandel virksomheter som forventer økning i sysselsettingen, etter industrinæring. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2015 og 2016

NAVs bedriftsundersøkelse viser at andelen industri-bedrifter som har hatt rekrutteringsproblemer har holdt seg på samme nivå som i fjor, med en liten nedgang fra 9 prosent i 2015 til 8 prosent i år. Av disse har 70 prosent oppgitt at for få kvalifiserte søkere var årsaken til problemene. Produksjon av tekstil- og lærvarer og produksjon av trevarer hadde størst andel virksomheter som har mislyktes i å rekruttere arbeidskraft. For de andre industrinæringene var det færre bedrifter som meldte om problemer med å rekruttere arbeidskraft enn i fjor.

Mangelen på arbeidskraft i industrien er estimert til 800 personer. Dette er under halvparten av den estimerte mangelen for to år siden. Bedrifter innen produksjon av maskiner og utstyr har størst mangel på arbeidskraft, men det er også noe mangel i andre deler av industrien (se tabell 5).

Det er industrien i Nordland og Østfold som har den største estimerte mangelen på arbeidskraft. Anleggs-maskin- og industrimekanikere og sveisere er eksempler på yrker industribedriftene oppgir mangel på (250 personer i begge, se tabell 8).

Årets bedriftsundersøkelse viser at for hele industrien samlet er nettoandelen som venter å ha flere ansatte om ett år noe lavere enn i fjor. Det er produksjon av tekstil- og lærvarer, samt petroleum og kjemisk produksjon, som har høyest nettoandel virksomheter som venter oppbemanning (se figur 6). Annen industriproduksjon, produksjon av tekstil- og lærvarer og produksjon av nærings- og nytelsesmidler hadde størst økning i nettoandelen bedrifter som venter oppbemanning, mens produksjon av elektriske produkter, produksjon av maskiner og utstyr og i produksjon av metallvarer har størst nedgang sammenlignet med i fjor. Dette tyder på at sysselsettingsutviklingen i industrien blir svak også i 2016, og ujevnt fordelt mellom de ulike industrinæringene.

Stabile sysselsettingsforventninger innen overnattings- og serveringsvirksomhet

Overnattings- og serveringsvirksomhet er en næring som har nytt godt av den svake kronekursen. Ifølge nasjonalregnskapet var det en vekst på 7,4 prosent i bruttoproduktet i næringen i 2015, etter at den vokste

med 3,4 prosent i 2014. Sysselsettingsveksten i samme periode var på 2 300 personer, tilsvarende 2,6 prosent. Det er hele 18 prosent av virksomhetene innen overnattings- og serveringsvirksomhet som har hatt rekrutteringsproblemer og 69 prosent av dem svarer at det er på grunn av for få kvalifiserte søkere.

Mangelen på arbeidskraft er estimert til å utgjøre 1 850 personer, mot 1 450 i fjor. Mangelen fordeler seg over hele landet, men er høyest i Nordland, Oslo og Hordaland, målt i antall personer. Med en strammehetsindikator på 2,0 er dette næringen som opplever det strammeste arbeidsmarkedet i årets undersøkelse, men det er relativt lite stramt sammenlignet med hvordan det norske arbeidsmarkedet var for noen år siden. Det er særlig mangel på kokker og servitører i denne næringen.

Nettoandelen bedrifter som venter økt bemanning det kommende året er i vår på 14 prosent. Dette er omtrent som i fjorårets undersøkelse, og kan tyde på en fortsatt god sysselsettingsvekst i denne næringen framover.

Stabile forventninger i varehandelen

Dette er en næring med en jevn vekst gjennom de siste årene. Bruttoproduktet i næringen økte med 1,7 prosent i 2015 og 1,0 prosent i 2014, og sysselsettingen økte med 1 600 personer (+0,4 %), ifølge nasjonalregnskapet.

6 prosent (mot 9 prosent i fjor) av bedriftene i denne næringen har hatt rekrutteringsproblemer, og nesten tre fjerdedeler av disse svarte at for få kvalifiserte søkere var årsaken til dette. Samtidig har antall arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak med yrkesbakgrunn fra butikk- og salgsarbeid økt med 600 personer eller 6 prosent fra mars 2015 til mars 2016 og med økende arbeidsledighet også for flere andre yrkesgrupper opplever kanskje flere i varehandelen å få flere søkere på sine stillinger. Mangelen på arbeidskraft innen varehandel er estimert til 1 850 personer, som er 600 personer færre enn i fjor. Mangelen er størst i Oslo og Nordland.

Nettoandelen bedrifter som venter å oppbemanne de neste tolv månedene er på det samme nivå som i fjor (8%), og vi forventer at sysselsettingen i næringen vil endres lite.

Figur 7. Virksomheter som har mislyktes i å rekruttere arbeidskraft eller måttet ansette noen med annen formell kompetanse enn man søkte etter, etter næring. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Lave sysselsettingsforventninger innen transport og lagring

Næringen transport og lagring består av post og distribusjonsvirksomhet, samt passasjer- og godstransport på vei, jernbane, lufttransport eller sjøtransport. Tall fra nasjonalregnskapet viser at både bruttoproduktet og sysselsettingen innen transport og lagring økte med i underkant av 1 prosent i 2015.

I årets undersøkelse er andelen bedrifter som opplevde rekrutteringsproblemer noe lavere enn i fjor (8 prosent i år mot 11 prosent i fjor), og andelen som oppgir at dette skyldes mangel på kvalifiserte søkere er omtrent lik. Bedriftene som oppgir å ha opplevd problemer med å få tak i arbeidskraft oppgir imidlertid noe større mangel på arbeidskraft enn i fjor, slik at den estimerte mangelen i år blir høyere enn den var i

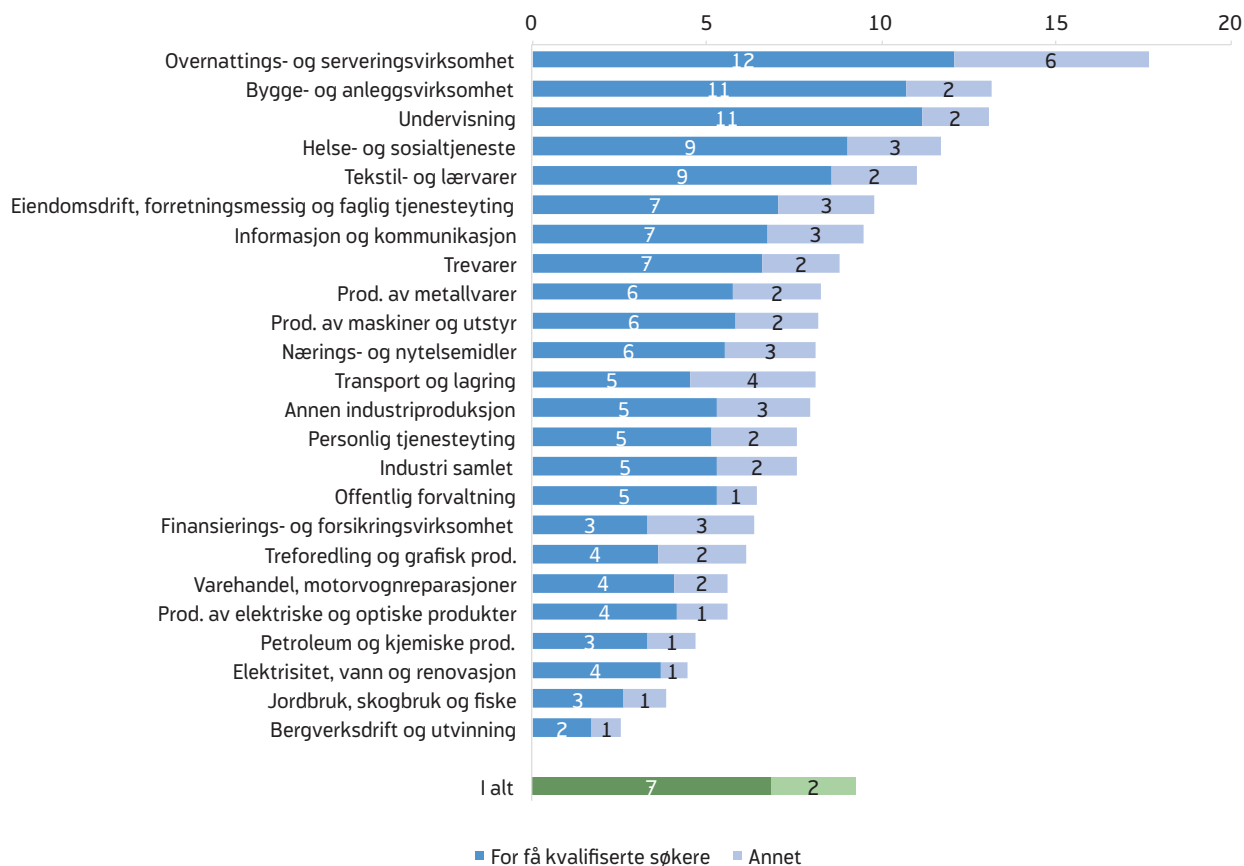
fjor. I år er mangelen estimert til 900 personer, og er dermed dobbelt høy som i fjor. Det er særlig mangel på lastebil- og trailersjåfører, samt bussjåfører og trikkeførere i denne næringen.

Sysselsettingsforventningene er også svært lave i denne næringen, med en nettoandel på kun 1 prosent. Dette er omtrent som i fjor, da forventningene også var lave, og resultatene i vårens undersøkelse tyder på at sysselsettingsveksten vil bli lav også i år.

Offentlig sektor

Offentlig sektor består blant annet av offentlig forvaltning, samt offentlig finansiert undervisning og helse- og sosialtjenester. Sektoren sto for nesten 39 prosent av den totale sysselsettingen i Norge i 2015.

Figur 8. Virksomheter med rekrutteringsproblemer som skyldes for få/ingen kvalifiserte søkere eller om det er andre årsaker, etter næring. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Undervisning – fortsatt mangel på kvalifisert arbeidskraft

I motsetning til fjorårets undersøkelse da undervisning var den eneste næringen hvor flere virksomheter ventet fall enn oppgang i sysselsettingen, er det i år like mange bedrifter som forventer oppbemanning og nedbemanning. Andelen virksomheter som ventet nedgang i sysselsettingen de kommende tolv månedene er lavere i år enn i fjor og andelen som venter økning er høyere.

Vi vet fra tidligere undersøkelser at skoler og barnehager, i likhet med andre deler av offentlig sektor, pleier å være mer forsiktige enn bedriftene i privat sektor når de besvarer undersøkelsen. For de fleste næringene henger den faktiske utviklingen i sysselsettingen godt sammen med bedriftenes forventninger, mens for offentlige sektor er den systematisk bedre

enn undersøkelsenes resultater kunne tilsi. Til tross for negative forventninger i fjorårets undersøkelse økte sysselsettingen med 2 000 personer fra 2014 til 2015, ifølge nasjonalregnskapet.

Yrker innen undervisning har lenge vært blant dem med lavest arbeidsledighet. Ved utgangen av mars var bruttoledigheten på 0,9 prosent for denne yrkesgruppen, mot en samlet bruttoledighet på 3,9 prosent.

Undervisningsnæringen er blant næringene som har en særlig høy andel virksomheter som har mislyktes med rekruttering på grunn av for få kvalifiserte søkere. 13 prosent av virksomhetene svarte at de har mislyktes med å rekruttere arbeidskraft eller måttet ansette noen med lavere eller annen formell kompetanse enn de søkte etter. Mangelen på arbeidskraft er estimert til 1 350 personer. Grunnskolelærere, førskolelærere og

universitets- og høyskolelærere utgjør størsteparten av denne mangelen, men det er også mangel på lektorer og pedagoger. Mangelen fordeler seg over hele Norge, men er størst i Møre og Romsdal og Nordland, og lavest i Aust-Agder.

Fortsatt størst mangel på personell i helse- og sosialtjenestene

Næringen helse- og sosialtjenester har i de siste årene hatt størst mangel på arbeidskraft av alle næringer, og det har de også i år. Mangelen er størst for virksomheter i Nordland, men også i Østfold og Oslo er mangelen stor. Til sammen er mangelen innen helse- og sosialtjenester estimert til 7 900 personer. Det er særlig stor mangel på sykepleiere og spesialsykepleiere. Det er også stor mangel på helsefagarbeidere og i

samlekategorien «andre helseyrker». Arbeidsledigheten i yrkesgruppen «Helse, pleie og omsorg» har vært en av de laveste i landet. I mars 2016 var det 6 400 helt ledige og arbeidssøkere på tiltak med denne yrkesbakgrunn, noe som utgjør 1,7 av arbeidsstyrken.

Ifølge tall fra nasjonalregnskapet, økte sysselsettingen innenfor helse- og omsorgstjenester med 7 200 personer (1,3 %) fra 2014 til 2015.

Andelen virksomheter innen helse- og sosialtjenester som venter vekst i sysselsettingen det kommende året er høyere enn den var i fjor (6 mot 2), og vi forventer fortsatt høy vekst i etterspørselen etter arbeidskraft i denne næringen det kommende året.

Tabellvedlegg

Tabell 5. Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på næringer. 2016

	Mangel på arbeidskraft i antall personer	95 % konfidensintervall for estimert mangel	NAV's stramhetsindikator	Prosentvis andel bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblemer
Jordbruk, skogbruk og fiske	150	[74, 256]	0,2	3
Bergverksdrift og utvinning	50	[22, 43]	0,0	2
Industrien	800	[738, 928]	0,4	5
Nærings- og nytelsemidler	150	[98, 196]	0,3	6
Tekstil- og lærvarer	50	[26, 41]	1	9
Trevarer	50	[48, 67]	0,4	7
Treforedling og grafisk prod.	50	[18, 46]	0,3	4
Petroleum og kjemiske prod.	0	[17, 30]	0,1	3
Annen industriproduksjon	150	[93, 177]	0,4	5
Prod. av metallvarer	150	[124, 217]	1,0	6
Prod. av maskiner og utstyr	250	[168, 305]	1,2	6
Prod. av elektriske og optiske produkter	0	[16, 29]	0,0	4
Elektrisitet, vann og renovasjon	50	[47, 90]	0,2	4
Bygge- og anleggsvirksomhet	3 650	[2600, 5222]	1,7	11
Varehandel, motorvognreparasjoner	1 850	[1269, 2427]	0,5	4
Transport og lagring	900	[568, 1275]	0,6	5
Overnattings- og serveringsvirksomhet	1 850	[1300, 2412]	2,0	12
Informasjon og kommunikasjon	650	[410, 853]	0,7	7
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	150	[100, 213]	0,3	3
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	5 400	[2985, 7513]	1,8	7
Offentlig forvaltning	600	[457, 735]	0,4	5
Undervisning	1 350	[1117, 1677]	0,6	11
Helse- og sosialtjeneste	7 900	[7014, 8883]	1,5	9
Personlig tjenesteyting	1 100	[597, 1930]	1,1	5
Totalt	26 500	[23704, 28954]	1,0	7

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Tabell 6. Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på næringer og regioner. 2016

	Østfold, Vestfold og Telemark	Oslo og Akershus	Hedmark, Oppland og Buskerud	Agder- fylkene og Rogaland	Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal	Trøndelag	Nord- Norge
Jordbruk, skogbruk og fiske	0	0	0	0	50	0	50
Bergverksdrift og utvinning	0	0	0	0	0	0	0
Industrien	200	100	100	50	150	50	200
Nærings- og nytelsesmidler	0	0	0	0	0	0	50
Tekstil- og lærvarer	0	0	0	0	0	0	0
Trevarer	0	0	0	0	0	0	0
Treforedling og grafisk prod.	0	0	0	0	0	0	0
Petroleum og kjemiske prod.	0	0	0	0	0	0	0
Annen industriproduksjon	0	0	0	0	0	0	50
Prod. av metallvarer	100	0	0	0	0	0	50
Prod. av maskiner og utstyr	50	0	50	0	50	0	50
Prod. av elektriske og optiske produkter	0	0	0	0	0	0	0
Elektrisitet, vann og renovasjon	0	0	0	0	0	0	0
Bygge- og anleggsvirksomhet	700	1 000	350	200	350	250	750
Varehandel, motorvognreparasjoner	400	400	200	150	250	150	350
Transport og lagring	150	200	150	50	50	100	250
Overnattings- og serveringsvirksomhet	150	400	250	150	300	150	500
Informasjon og kommunikasjon	100	400	50	0	50	0	0
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	50	50	0	0	0	0	50
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	650	2 650	400	300	500	250	700
Offentlig forvaltning	100	100	50	50	100	50	150
Undervisning	100	100	150	150	350	100	350
Helse- og sosialtjeneste	1 400	1 250	950	850	1 350	500	1 650
Personlig tjenesteyting	50	250	300	100	150	50	150
I alt	4 000	6 900	2 900	2 000	3 800	1 700	5 100

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Tabell 7. Stramhetsindikatoren. Resultatene fordelt på næringer og regioner. 2016

	Østfold, Vestfold og Telemark	Oslo og Akershus	Hedmark, Oppland og Buskerud	Agder- fylkene og Rogaland	Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal	Trøndelag	Nord- Norge
Jordbruk, skogbruk og fiske	0,2	0,4	0,2	0,2	0,2	0,1	0,5
Bergverksdrift og utvinning	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Industrien	0,5	0,4	0,3	0,1	0,3	0,3	1,1
Nærings- og nytelsesmidler	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,6
Tekstil- og lærvarer	0,5	0,8	0,4	0,4	1,0	1,0	0,9
Trevarer	0,7	0,9	0,3	0,2	0,4	0,3	1,4
Treforedling og grafisk prod.	0,1	0,7	0,3	0,2	0,2	0,0	0,6
Petroleum og kjemiske prod.	0,0	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	0,5
Annen industriproduksjon	0,4	1,1	0,3	0,1	0,2	0,6	1,6
Prod. av metallvarer	1,4	0,3	0,5	0,4	0,9	0,3	7,3
Prod. av maskiner og utstyr	1,7	0,7	0,9	0,4	1,4	1,2	3,5
Prod. av elektriske og optiske produkter	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Elektrisitet, vann og renovasjon	0,3	0,2	0,2	0,1	0,2	0,3	0,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,2	2,4	1,1	0,6	1,0	1,3	3,5
Varehandel, motorvognreparasjoner	0,7	0,4	0,4	0,3	0,4	0,5	1,2
Transport og lagring	0,8	0,6	0,9	0,2	0,2	0,9	1,4
Overnattings- og serveringsvirksomhet	1,4	1,5	2,2	1,1	2,1	1,7	5,3
Informasjon og kommunikasjon	0,9	0,9	0,5	0,2	0,4	0,3	0,6
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	0,6	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	1,5
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	1,8	2,5	1,2	0,7	1,1	0,9	3,6
Offentlig forvaltning	0,4	0,2	0,4	0,2	0,5	0,3	0,7
Undervisning	0,4	0,2	0,5	0,5	1,0	0,5	1,5
Helse- og sosialtjeneste	1,9	1,1	1,3	1,1	1,4	1,1	2,8
Personlig tjenesteyting	0,6	0,8	2,5	0,6	1,2	0,7	2,1
I alt	1,2	1,1	0,9	0,5	0,8	0,7	2,1

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Tabell 8. Estimert mangel på arbeidskraft for utvalgte yrker. Sortert etter antall personer bedriftene mangler. 2016

	Mangel på arbeidskraft i antall personer	95 % konfidensintervall for estimert mangel	NAV's stramhetsindikator
Sykepleiere	3 300	[2781, 3836]	4,9 %
Andre helseyrker	1 600	[1031, 2184]	85,1 %
Tømrere og snekkere	1 100	[655, 1622]	2,2 %
Helsefagarbeidere	900	[617, 1207]	1,1 %
Betongarbeidere	800	[230, 1681]	10,6 %
Elektrikere	800	[320, 1409]	2,3 %
Kokker	700	[484, 946]	3,3 %
Spesialsykepleiere	600	[435, 792]	2,9 %
Andre salgsmedarbeidere	600	[346, 864]	32,8 %
Grunnskolelærere	550	[405, 811]	0,6 %
Legespesialister	500	[386, 628]	3,9 %
Rørleggere og VVS-montører	500	[284, 780]	3,5 %
Vernepleiere	450	[319, 597]	3,1 %
Lastebil- og trailersjåfører	450	[253, 683]	1,6 %
Bussjåfører og trikkeførere	400	[83, 786]	3,1 %
Systemanalytikere/-arkitekter	350	[97, 637]	1,7 %
Programvareutviklere	350	[81, 726]	2,2 %
Andre ingeniører	350	[211, 453]	1,8 %
Bygningsingeniører	300	[135, 447]	1,0 %
Servitører	300	[179, 476]	2,0 %
Andre håndverkere	300	[162, 516]	19,9 %
Sivilingeniører (bygg og anlegg)	250	[115, 335]	2,3 %
Universitets og høyskolelektorer/-lærere	250	[152, 407]	1,0 %
Sveisere	250	[115, 370]	2,5 %
Anleggsmaskin- og industrimekanikere	250	[117, 434]	1,0 %
Bil-, drosje- og varebilførere	250	[97, 402]	1,1 %
Førskolelærere	200	[112, 254]	0,5 %
Psykologer	200	[96, 270]	2,3 %
Butikkmedarbeidere	200	[89, 344]	0,1 %
Telefon- og nettselgere	200	[35, 408]	2,9 %
Andre bygningsarbeidere	200	[41, 361]	7,1 %
Taktekkere	200	[39, 381]	13,3 %
Malere og byggtapetserere	200	[100, 389]	2,1 %
Høyere saksbehandlere i offentlig og privat virksomhet	150	[43, 335]	0,3 %
Frisører	150	[59, 235]	1,1 %
Gartnere	150	[34, 260]	2,1 %
Murere	150	[31, 311]	3,0 %
Bilmekanikere	150	[79, 272]	0,8 %
Bakere, konditorer mv.	150	[70, 227]	7,6 %
Montører av elektriske og elektroniske produkter	150	[32, 297]	5,3 %
Anleggsmaskinførere	150	[64, 216]	0,6 %
Renholdere i bedrifter	150	[46, 319]	0,3 %

Andre administrative ledere	100	[62, 183]	0,9 %
Andre ledere av produksjon og tjenesteyting	100	[33, 155]	1,9 %
Restaurantsjefer	100	[25, 166]	1,3 %
Andre daglige ledere i tjenesteytende virksomheter	100	[16, 209]	2,4 %
Yrkesfaglærere	100	[42, 154]	1,8 %
Lektorer mv. (videregående skole)	100	[41, 171]	0,3 %
Spesialister i pedagogikk	100	[46, 126]	2,3 %
Spesiallærere / spesialpedagoger	100	[56, 205]	2,3 %
Kontomedarbeidere	100	[27, 163]	0,2 %
Forsikrings- og finansmedarbeidere	100	[9, 190]	69,0 %
Brannkonstabler	100	[15, 210]	2,3 %
Kopper- og blikkenslagere	100	[50, 178]	1,9 %
Platearbeidere	100	[36, 164]	2,2 %
Ledere av industriproduksjon mv.	50	[22, 92]	0,3 %
Ledere av bygge- og	50	[12, 81]	0,3 %
Ledere av helsetjenester	50	[19, 108]	0,9 %
Sivilingeniører (industri og produksjon)	50	[5, 61]	3,8 %
Allmennpraktiserende leger	50	[34, 100]	0,7 %
Farmasøyter	50	[12, 58]	0,7 %
Andre språklærere	50	[6, 78]	9,6 %
Andre musikk lærere	50	[9, 47]	3,1 %
Finans- og investeringsrådgivere	50	[14, 84]	1,0 %
Jurister og advokater	50	[6, 82]	0,3 %
Elkraftingeniører	50	[12, 87]	1,1 %
Maskiningeniører	50	[7, 106]	0,7 %
Selgere (engros)	50	[3, 68]	0,1 %
Nettverks- og systemteknikere, IKT	50	[10, 90]	4,3 %
Lagermedarbeidere og materialforvaltere	50	[4, 81]	0,2 %
Reiseledere og guider	50	[3, 99]	2,8 %
Butikkavdelingsjefer	50	[14, 106]	1,2 %
Barnehage- og skolefritidsassistenter mv.	50	[7, 100]	0,1 %
Andre pleiemedarbeidere	50	[4, 61]	0,1 %
Andre sikkerhetsarbeidere	50	[4, 70]	1,2 %
Isolatører mv.	50	[2, 89]	4,0 %
Glassarbeidere	50	[3, 98]	2,5 %
Kuldemontører mv.	50	[2, 70]	0,7 %
Feiere, fasaderenholdere mv.	50	[2, 88]	11,5 %
Verktøymaker, låsesmeder mv.	50	[4, 67]	1,1 %
Automatikere	50	[3, 75]	0,4 %
Tele- og IKT-installatører	50	[2, 65]	0,6 %
Møbelsnekkere	50	[13, 84]	2,3 %
Skreddere, buntmakere mv.	50	[4, 63]	2,7 %
Yrkesdykkere	50	[4, 92]	10,4 %
Lokomotiv og T-baneførere	50	[3, 87]	1,1 %
Kjøkkenassistenter	50	[11, 90]	0,3 %

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Metodisk vedlegg

Utvalg

I bedriftsundersøkelsen trekkes et utvalg av virksomheter fra Bedrifts- og foretaksregisteret (Enhetsregisteret). Utvalget trekkes tilfeldig, men alle virksomheter med mer enn 400 ansatte er med i utvalget. I tillegg er alle virksomheter med mer enn 100 ansatte i næringene offentlig forvaltning, undervisning, helse- og sosialtjenester og personlig tjenesteyting med i utvalget. De er med fordi dette ofte er virksomheter som skiller seg fra andre, som for eksempel sykehus, når det gjelder hvilke yrker de etterspør. Størrelsen på utvalget er bestemt slik at det skal sikres representativitet på alle næringer (2-sifret NACE).

Innsamling av data

Det stilles i alt fem spørsmål i undersøkelsen, se spørreskjema i slutten av vedlegget. De utvalgte bedriftene blir bedt om å svare på internett eller postalt. Spørsmålene i undersøkelsen gir anslag på bedriftenes sysselsettingsforventninger for det kommende året, og om bedriften har rekrutteringsproblem innenfor spesifikke yrker. I undersøkelsen har NAVs fylkeskontorer ansvaret for datainnsamlingen.

Analyse

I de tilfellene der resultatene på landsbasis skal presenteres i form av andeler, og ikke absoluttverdier, vektet resultatene. Et eksempel på en slik problemstilling er kartlegging av andel virksomheter som forventer sysselsettingsvekst i det kommende år. Ettersom næringene varierer i størrelse, er det nødvendig å tildele de store næringene mer vekt enn de små. Vektningen konstrueres ut fra forholdet mellom antall virksomheter i næringen og antall virksomheter totalt. Ettersom utvalget har en overrepresentasjon av store virksomheter, må resultatene innenfor hver næring også vektet i forhold til andelen små og store virksomheter i populasjonen.

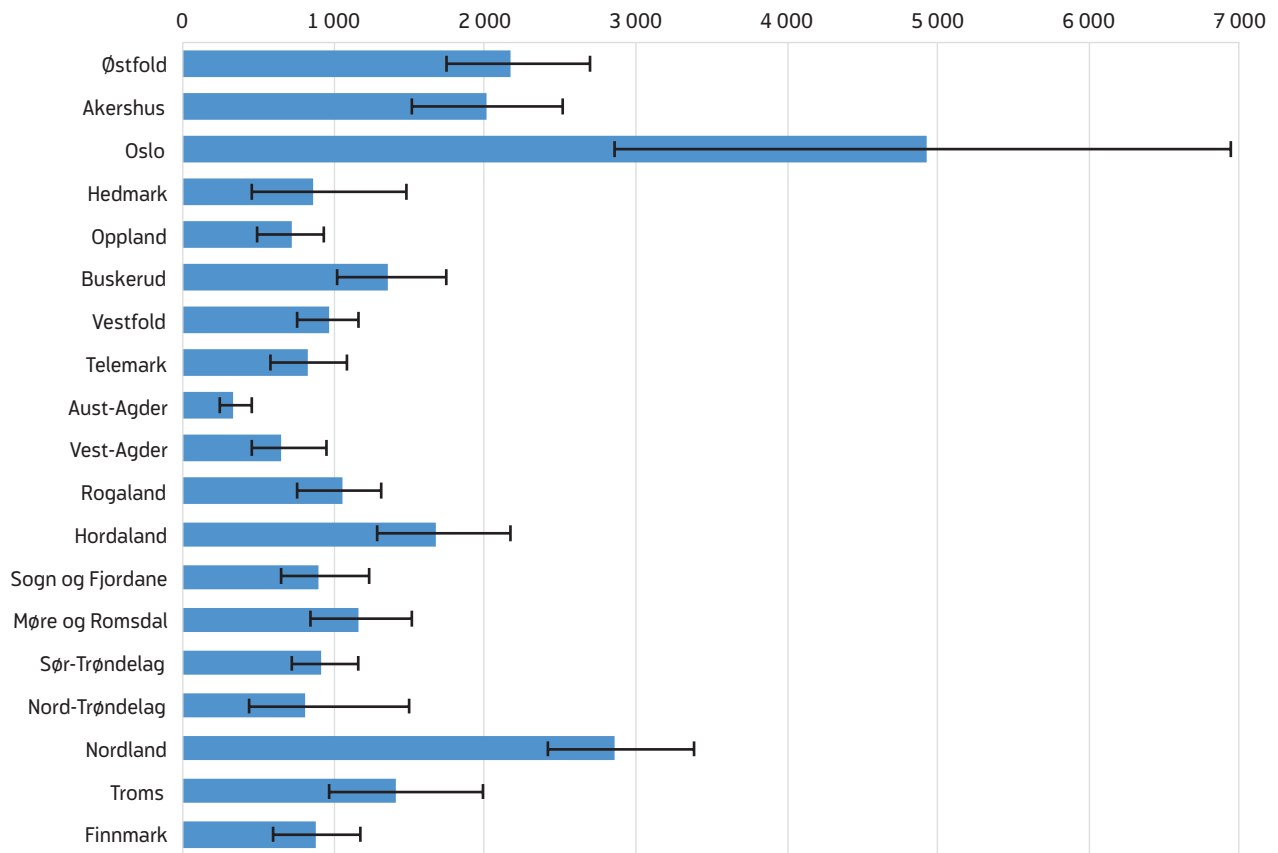
Mangel på arbeidskraft estimeres ved hjelp av en modell som tar hensyn til virksomhetenes geografiske kjennetegn, næringsvise kjennetegn, antall ansatte og observert mangel. Resultatet brukes til å predikere mangelen på arbeidskraft i de bedriftene som ikke ble tatt inn i utvalget.

Usikkerhet

Det vil knytte seg usikkerhet til disse estimatene. Jo mer detaljert kjennetegn det søkes på, desto større er usikkerheten knyttet til estimatet. For eksempel er det større usikkerhet knyttet til estimatene for yrker enn det vil være for estimatene for næringer. Dette fordi det er færre virksomheter som har oppgitt mangel på et yrke enn innen en næring, og estimatet blir dermed mer følsomt dersom en bedrift oppgir svært høy mangel sammenliknet med andre.

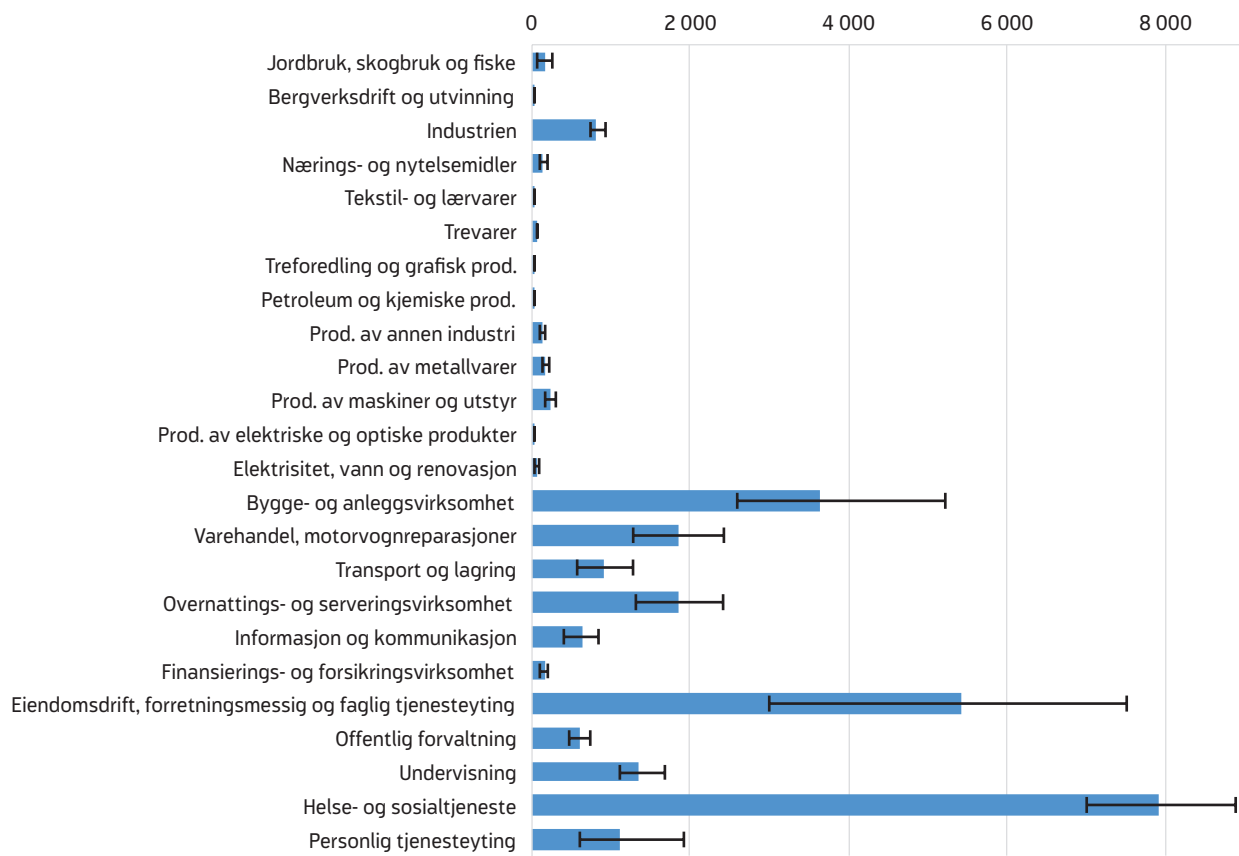
NAV har beregnet konfidensintervall for estimert mangel på arbeidskraft. Den faktiske mangel vil med 95 prosent sannsynlighet ligge innenfor de respektive konfidensintervallene som er presentert i figurene. Nederste mulige grense for et konfidensintervall kan ikke være lavere enn observert mangel i utvalget. Arbeids- og velferdsdirektoratet kan kontaktes dersom det ønskes mer utdypende informasjon om estimering av mangel på arbeidskraft og beregning av konfidensintervaller.

Figur 9: Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Etter fylke

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Figur 10: Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Etter næring

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2016

Spørreskjema

1. Hvor mange ansatte er det i bedriften i dag?

Ta med disse gruppene: Fast ansatte, midlertidig ansatte, lærlinger, permitterte, personer på arbeidsmarkeds-tiltak som dere har lønnsutgifter for og personer som er utleid til andre virksomheter, men som er ansatt hos dere. Følgende tas ikke med: Innleid arbeidskraft.

Antall ansatte i dag: _____

2. Hvor mange ansatte venter dere å ha om ett år?

Ta med de samme gruppene som i spørsmål 1. Gi en vurdering ut fra bedriftens forventninger i dag.

Sett kun ett kryss.

- Flere enn i dag
- Like mange som i dag
- Færre enn i dag

3. Har bedriften mislyktes i å rekruttere arbeidskraft de siste tre månedene?

Vi ønsker svar selv om dere ikke venter en økning i antall ansatte det kommende året. Med mislyktes menes her at bedriften aktivt har forsøkt å rekruttere ny(e) medarbeider(e) ved å lyse ut stilling, headhunte eller lignende, uten å lykkes.

- Ja. Gå til spørsmål 4.
- Vi fikk ikke ansatt noen med de kvalifikasjonene vi søkte etter, men har ansatt noen med lavere eller annen formell kompetanse. Gå til spørsmål 4.
- Nei. Gå til spørsmål 6.

4. Hva skyldes dette:

- Ingen/for få kvalifiserte søkere. Gå til spørsmål 5.
- Annet. Gå til spørsmål 5.

5. Innen hvilke yrker har dere mislyktes i å rekruttere arbeidskraft, og hvor mange stillinger dreier det seg om?

Spesifiser hvilke yrker det gjelder. Ta både med stillinger hvor dere ikke har fått ansatt noen og stillinger hvor dere har måttet ansette personer med lavere eller andre kvalifikasjoner enn dere søkte etter. Hvis dere for eksempel har søkt etter en førskolelærer, men i stedet har måttet ansette en assistent, skal dere føre opp én førskolelærer. Korttidsengasjement på under 4 uker skal ikke tas med.

UTGIVER
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Postboks 5
St. Olavs plass
0130 Oslo

ISBN 978-82-551-2419-1

